

המוכר את הספינה פרק חמישי בבא בתרא

וגו אפרקיד. שהיו שוכנין פנינים להזכות כשהיו יין: אפרקיד. פניו למעלה. פינינ"ש בלע"ז: ועייל טיייעא סוסי צירקיה כו'. כלומר ראיתי טיייעא שהיה מהלך תחת צרכי המת רוכב על הגמול ורוממו צידו ולא היה נוגע בו בצרכיה. וליכא לפרושי דגונת הצרכים כשיעור שיכול טיייעא ללכת תחת צרכי המת ורוממו צידו ולא היה נוגע בו דאי שיעורא קאמר ולא ממש חוץ מעשה הכי הו"ל למימר ועייל פרשא תומי צירכיה כו' אי נמי ועייל גברא (א): שקלי (ב) קרנא. כנף הטלית להציאו לפני חכמים ללמוד ממנו דין זניית אי כב"ש אי כב"ה כלקמן: ולא הוה מספגי לן. בהמות שהיו רוכדין לא היו יכולין לילך: כל אבא חמרא. רבה בר רב חנה היינו רבי אבא צר (א) חנה. וכמו כן רבינא כמו רב אבינא: חמרא. כלומר שוטה כחמור: סיכסא. שוטה כדלמרינן בחלק (סנהדרין דף ק: ע"ב) עזקן סיכסן: למאי הלכא. פסקת ליה משום צדיעת למיחוי אי הלכה כב"ש דפליגי במסכת מנחות (דף סא: ע"ב) דמ"ר כמה חוטין הוא נותן ב"ש אומרים ארבעה וצית הלל אומרים שלשה וכמה תהא משולשת כו': איציעי לך למימי חוטין וחוליות. מקמי דמיהרדיה ותימי ומימא לן: חוליות. שלשה חוטין גיל קרי חוליא במסכת מנחות (ל"ט): שנשבעתי מן הגלות דכתיבי קרתי טובא צביליים: והוא. רבה בר רב חנה סבר דלמא שבעתא דמבול (ב) דמ"ר אבא חמרא ותימי תרי ביועי והוה קא מפקי קוטרא שקל (ג) גבבא דעמרא ואמשינה במאי ודעציהה בראשה דרומחא ועייליה התם וכי אפיק הוה איתרח איהרובי אמר לי אצית מאי שמעת ושמעית דהוה אמרין משה ותורתו אמת והן בראין אמר לי כל תלתין יומי מהדר להו גיהנם להכא כבשר בקלחת ואמרי הכי משה ותורתו אמת והן בראין אמר לי תא אחוי לך היכא דנשקי ארעא ורקיעא אהרדי (ד) שקלתא לסילתאי אתנתחא בכוחא דרקיעא אדמצלינא בעיתיה ולא אשכחיתא אמינא ליה איכא גנבי הכא אמר לי האי גלגלא דרקיעא הוא דהדר נטר עד למחר (ה) הכא ומשכחת לה רבי יוחנן משתעי זימנא חדא הוה קא אוליגן בספינתא וחזיגן ההוא כוורא דאפקיה לרישיה מימא דמיין עייניה כתרי סיהרי ונפוץ מיא מתרתי (ו) זימיה כתרי מברי דסורא רב ספרא משתעי זימנא חדא הוה קא אוליגן בספינתא וחזיגן ההוא כוורא דאפקיה לרישיה מימא והוה ליה קרני וחקיק עליה (ז) אנא בריה קלה שבים והוינא תלת מאה פרסי ואזילנא לפומא דליותן אמר רב אשי ההוא עיזא דימא הוא דבחישא ואית לה קרני רבי יוחנן משתעי זימנא חדא הוה קא אוליגן בספינתא וחזיגן ההיא קרטליתא דהוה קא מקבעי בה אבנים טובות ומרגליות והדרי לה מיני דכוורי דמקרי כרשא נחית בר

וגו אפרקיד. מכאן אר"ת דאפרקיד ולא כמו שפירש ר"ח צנדה (דף יד. ט) ושם ד"ה אפרקיד (דף יג. א): פניו למטה דאם כן לא היה יכול טיייעא לרכוז תומי צרכיה (א): פסקי חדא קרנא דתבא. משמע הכל שיש זניית למתים ויש לדחות שהיו נכסין חמייס צבצר

כדלמך צמדש שכל ערב תשעה באב היו הולכין כשהן חיים לתוך קצריהם והיה צת קול יוצאת ואומרת הצדלו חמייס מן המתים אבל יש להציל ראיה מפרק המכלת (מנחות דף ע"א.) דלמך שמואל כלי קופסא חייצין צליית ומודה שמואל זוקן כשעשאן לכדורו פירוש לתכריכים והיה עשתא ודאי רמינן להו (ב) וכן יש צמדש למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת זניית לומר לך שהמתים חייצים צליית וקשה דלמרינן בפרק מי שמתו (בבב"ב דף י"ב.) רבי חיטא ורבי יונתן הוה קא שקלי ואלוי צבית הקצרות הוה צדיח תכילתיה דרבי יונתן קאיבדא א"ל רבי חיטא דלי כפך שלא יאמרו למהר לך אללנו ועכשיו מחרפין אותנו ואי יש למתים צליית מאי מחרפין אותנו דקאמר וי"ל דאע"ג דיס להן צליית מ"מ מחרפין אותם שמראין ענמן שהן חייצים והמתים פטורים כדלמך

(ג) כיון שמת אדם נעשה על חשבו מן המוות אבל קשה על המנהג שנוהגים להסיר צליית מטליתות של מתים ואר"ת שמע מוקני לטי"ר לפי שצליית עדות הוא שקיים כל התורה לצליית עולה ת"ר וכו' חוטין וה' קשיים הרי תמי"ג ועכשיו שאין חשודין כל כך הרי הוא כאלו מעיד עדות שקר (ד) וה"ל דרשינן צמדש ועשו להם צליית לדורותם לזרז מס ואור"י דצדימיהם היו כולן מקיימין מצות צליית לפי שהי' לכולן טליתות של ד' כנפות ולכן היו עושין להן אף צמות' אבל עתה שאין לכולן צדימין אין לעשות צמות' אפי' מי שהיה לו צדימי שלא צדיים את מי שאין לו (ה) וכענין זה מליני צפרק צמדל דנדה (דף ע"א.) צראשונה היו מצטילין כלים ע"ג נשים נדות ממות התחילו חיות מתציישות כו' (ו) ועוד דאנו סומכין על מסכת שמחות (פ"ג) דלמרינן אבא שאלו בן צענית נזה את בניו קצרוהו תחת מרגלותיו של אבא והטילו תכלת מאפיליוני (ז) פירוש מטליתו ויש לגרוס התירו דקאמר מאפיליוני ורבינו חיים כהן דרק פירש דאנו קיימא לן כרבי יוחנן דלמך (גדה דף ס"א:) מצות צטילות לעמיד לצא והיה צל מנחות איירי אליצא דשמואל דלמך אין צטילות ולכן כריך שיהא לו צליית דעמידין צדיקים שיעמדו בלבושיהם ואם יסירו לו הצליית צמותו נמא' שלעמיד יעמוד בלא צליית (ח) והמרש נמי אתי כשמואל והיה צל לקמן צמדת קול ואמרה דביתה דרבי חנינא בן דוסא עמידה למישדא צה תכלת לצדיקים לעמיד לצא אחיה נמי כשמואל ועוד אומר ר"י דהכי פירשו

לענין רש"י

מוסף רש"י

בלועי דקרח. מקום שנבלעו שם עמד קרח (סנהדרין דף ק"ב.) בעא. נקב שממנו יצא עשן (שם.) ראשינה במיא. שדה ארסה נמי: לטון משי דיה (שם.) אמר לי. הוה טיייעא (שם ק:) ראמרי הכי משעה אמת כו'. שפיט כמה פעמים ודא שכל ל' יום עשן יוצא משם ויטובע אלוהין משה ומרתו אמת כו' (שם.)

מוסף תוספות

א. עיי"ש מה דמפרש בלשון אפרקיד. ב. כשולבשין ביה אחרו למת. משילין ביה ציצית דאי לא רמינא דמי כליעוג. כלומר אפטר ליה ממצותו. ט"י מנחות שם. ג. שאנו מרמיים שבעתא בביתם מקיימין מצות. עומן נדה ס"א. ד. ואינו דומה מצוה ועושה למי שאינו מצוה ועושה. ט"ז פסקים מ: ה. וזה לא נהירא דגם שהיו אומרים הוהיל ומת אין צדיק עוד צדיק. מנחות ס"א. ז. ואלו צדיקים החיים, וי"א שישומו ציצית לכולן הוא יותר לנע לרש שבחיו. לא קיים ובמותו יקיים. ח. שאפי' במיתותן הם מושגין מכל אדם. ט"ז נדה ע"א. ט. ואע"פ שהגמי חולק עליו. יש דברים שאנו מניחין הגמי שלנו ואנו עושין כספריים החיצונים וכו'. ט"ז בבב"ב ט"ז. ויש כאן בעבריה. ע"פ ש"ס ס"א:

שהיכלנו" היום: עיזא דימא. שכל מה שיש צביעה יש ציס חוץ מן ההולדה בשחיטת חולין (דף ק"ב.) דבחישא. חופרת ציס בקרינה לצקס אחר מזונותיה: קרטליתא. ארגו: דשמיא כרשא. כך שמו: צר דהיה שעתא ודאי רמינן להו היינו שמשמיעין צו צליית ומסקליס אותו מיד להודיע שקיים מצות צליית לפי שהצד חדש ולא הוה צו צליית מעולם כריך להשים צו וכן נוהגים בצרך אשכנז להשים צליית צטלית של מת שיהא ניכר שקיים מצות צליית ומיד מסיקין (א) ועבשין שנשבעתי מי מיפר"י. ותימיה דלמאי אין הקדוש צריך הוא מיפר צעמנו דהא מסקינן במסכת חגיגה (דף י.) דגדריס יש להן הפרה מדמתיב אשר נשבעתי באפי ודרשינן באפי נשבעתי וחורני אלמא שהוא מיפר צעמנו והיה קשה מיהאך מיפר לעמנו והא חיימין צפרק אלו נדרים (ג' דף ק"ב.) לא יחל דברו ויחל נשכח שאין מיפר לעמנו והא דלמך צפרק ארבעה נדרים (שם דף ג.) והא הוה קרנא דשרא לנפשיה ממש אלא כלומר אשכח פיתחא לנפשיה אבל רצנן שרו ליה: שמגיע

(א) נבי' אחו כן טורא דסיני אולי: (ב) שם מופר כן מופר דהא וכו' ספר: (ג) שם ארעא וקיע' (ד) ארעא אולי ודאי דעבדי כו' כו' קטלמא לסינתא: (ה) שם עד למחר כי השתא אכא: (ו) שם מתמי וימיה. י"ב ס"א אוסייה: (ז) רשב"ג ד"ה ועייל טיייעא וכו' ועייל גברא ולא היה לו להודיר הטייעא ס"ד: (ח) ד"ה שקלי חדא קרנא: (ט) ד"ה כל אבא וכו' היינו ר' אבא בר רב חנה. י"ג ע"י מוס' פ"ק דסנהדרין דף י"ד ד"ה וכו' והוה קא רבה וכו' דמבול קאמר דמיי: (י) ד"ה רובא דנשקי. י"ג לפון מהרש"ל ולא אביל לעד אף היגע על אותו מקום גובה שהיה קרוב למים הלא מלקן מ"ק הוא וגם אף לך שפרק מהב"ב י"ג ע"י עכ"ל וינדה לתוך ע"פ דלמך דל"י גבוה מכל ארסות וא"כ לפי דמשי אף דמשימין לאין מלקן מ"ק מ"מ פאשר ונמר דל"י גבוה ימתי מן קאם אף שהוא מקום נמוך מהלך כמה מלות שיש בהצטות שפרק מלקן מ"ק מ"מ פאשר וימר כפי הליכות רבה והסר עמד דל"י מקום של רבה והיה יסל לילך להגיע לאתו והואיל מקרן:

רבינו גרשום

פסקי. יקניט: חדא קרנא דתכלתא. מן טלית שלהם שהיו שוכבין בהם. כל אבא חמרא. כלומר לרבה היו קורין אבא חמור. כעין שקורין לרבינא אבינא: למאי דלכחא. פסקת ליה אי למיחוי אי הלכה כבית דמאי דאמרי בס"מ מנחות (דף ט"ז ע"ב) דת"ר כמה חוטין הוא נותן בית דמאי דאמרי ארבע ובי"ה אומרים שלש. אמר רב הונא אביב (א) בתוך שלש ומשולשת ארבע ור' יהודה אומר שלש בתוך שלש ומשולשת שלש אמר ר' ג' פפא הלכחא ד' בתוך ג' ומשולשת ד' וכו'. למה לך למיעבד הכי איבעי לך למינני חוטין וחוליות כו'. אי לי שנשבעתי. מן הגלות מי פרי: ורוא. ריבה בר רב חנה סבר דלמא שבעתא דמבול קאמר ומשי"ה לא הפר דשמא רוצה להחריב העולם במבול. ורבינא אמרי ליה אי"כ אי לא היה אמר אלא משום דבכל צורתו לו צו: איתרח. הנהו גבבי דעמרא אצי"ג אדמיננהו במיא משום דגיהנם מתהפך לשם: תא ואחוי לך היכא דנשקי ארעא ורקיעא. לאו משום דביחיו ליה סוף העולם ממש משום דהלך תיק שנה הוי העולם אלא מקום הראה לו במדבר אחד ששם נשקין ומגלגל לגלגל ונשקין השמים והארץ יחד ולא מיחיו ליה ממש סוף העולם כי אם במקום הגלגל שמקיף אותו וסובב לשם: לסילתא. סל שלי: כתרי מברי דסורא. כי נהרות: דאית ליה קרנא כענינא דבחישא בהו. שחופרת בהן מים: קרטליתא. קופסא: נחית

(א) לפניו שם הגיטא ארבע בתוך ארבע ומשולשת ארבע